

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อมวลชน

ปัจจุบันนี้ สื่อมวลชนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ได้ก้าวเข้ามา มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็นของผู้คน และสื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดสาระ ข่าวสาร ความรู้ อีกทั้งความบันเทิง ตลอดจนโน้มน้าวให้เกิดความรู้สึกร่วมในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้รับสื่อในแต่ละประเภท

ในแต่ละวันมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมายทั่วโลก สื่อมวลชนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการเป็นผู้รายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบอย่างถูกต้องและเป็นจริง

ลาสเวลล์ (LASSWELL, 1984) ได้กล่าวถึงหน้าที่ 3 ประการของสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

1. การสอดส่องดูแลสิ่งแวดล้อมให้สังคม (Surveillance of the Environment)

หมายถึง หน้าที่ในการเฝ้าดูแล สอดส่อง แสวงหา และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราในสังคม รวมถึงภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกในสังคม หน้าที่ในด้านนี้ก็คือ หน้าที่ในการรายงานข่าว การแจ้งข่าว หรือการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Function)

2. การประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ให้สังคม (Correlation of the Parts of Society)

หมายถึง หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นข่าว โดยการวิเคราะห์ ติความ และเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น หน้าที่ในด้านนี้คือ หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น (Expressive Function)

3. การถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Inheritance)

หมายถึง หน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรม ไปยังคนรุ่นหลังต่อไป หน้าที่ในด้านนี้คือ หน้าที่ในการให้การศึกษา (Education Function)

แชรรม (Schram, 1964) และ ไรท์ (Wright, 1986) ได้เพิ่มเติมหน้าที่ของสื่อมวลชน อีกประการหนึ่ง คือ

4. การให้ความบันเทิงแก่สังคม (Entertainment)

หมายถึง หน้าที่ในการนำเสนอและเผยแพร่ศิลปะ การแสดงดนตรี การละเล่นต่างๆ อันไม่เป็น พิษภัย และสร้างความจรรโลงใจให้แก่ประชาชน

โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวัน ก็เป็นอีกประเภทหนึ่งของสื่อมวลชน ที่เป็นที่ยอมรับของผู้ชมและผู้อ่านอ่านกันอย่างแพร่หลาย และเมื่อพิจารณาจากยอดผู้ชมโทรทัศน์ และยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ที่สูง แสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสื่อเป็นจำนวนมาก อีกทั้งสื่อทั้งสองประเภทดังกล่าว ยังเป็นสื่อที่มีความผูกพันและใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งสามารถเลือกชมหรือหยิบฉวยขึ้นมาอ่านหรือเปิดเครื่องรับชมได้โดยง่าย จนกลายเป็นกิจวัตรประจำวันที่ขาดไม่ได้ไปเสียแล้ว จะเห็นได้ว่าสื่อทั้งสองประเภทดังกล่าว เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในบรรดาสื่อมวลชนในแขนงต่างๆ อีกทั้ง ยังมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและความเป็นอยู่ของกลุ่มประชาชนส่วนใหญ่เป็นอย่างมาก

โทรทัศน์

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่มีข้อได้เปรียบในด้านการถ่ายทอด เผยแพร่ และส่งต่อข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว กระจายไปสู่กลุ่มผู้รับสารได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งยังมีภาพที่เคลื่อนไหวให้เห็น สอดคล้องกับเสียงที่สามารถรับฟัง ทำให้สร้างความสนใจ และดึงดูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถือได้ว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการนำเสนอข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพผลมากที่สุดเป็นอันดับแรกของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่นับว่าได้รับความนิยมสูงมาก จากการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับผู้รับสื่อเมื่อปี 2531 (วัฒนา พัฒนพงษ์ และคณะ, 2531) พบว่าสื่อที่เข้าถึงผู้รับได้มากที่สุดก็คือโทรทัศน์ ประชากรไทยถึงร้อยละ 95 มีเครื่องรับโทรทัศน์เป็นทรัพย์สินส่วนตัว ทั้งนี้ เพราะโทรทัศน์เป็นวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพงเกินกำลังของบุคคลแทบทุกชั้นในสังคมซึ่งสามารถมีกำลังซื้อมาเป็นเจ้าของได้ (เสรี วงษ์มณฑา และคณะ, 2533) รวมทั้งในด้านคุณสมบัติที่ได้เปรียบของตัวเองที่สามารถจะเสนอข่าวสารให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย จากการที่ผู้ชมสามารถรับได้ทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน สื่อโทรทัศน์จึงกลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารไปสู่สายตาประชาชนได้อย่างแพร่หลาย

สำหรับรายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมมากรายการหนึ่ง ก็คือ รายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งในรอบหลายปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาไปไม่หยุดยั้ง สถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งพยายามที่จะปรับปรุงพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ทั้งในด้านการนำเสนอและเนื้อหาข่าว เพื่อสร้างความนิยมชมชอบแก่ผู้ชม ซึ่งก็ได้รับความนิยมอย่างมาก จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และผลการวิจัยของนักวิจัยอื่นๆ ในสถาบันต่างๆ พบว่า ประเภทของรายการที่เข้าถึงประชาชนมากที่สุด คือ รายการจากการนำเสนอทางโทรทัศน์ และร้อยละ 94.7 สนใจชมข่าวโทรทัศน์ และอาจจะกล่าวได้ว่าสื่อโทรทัศน์นับวันจะเป็นสื่อที่ใกล้ตัวประชาชนมากที่สุด เพราะสถานีโทรทัศน์แม่ข่ายทุกสถานีได้ขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนแทบทุกภูมิภาคมีโอกาสได้รับชมโดยทั่วถึงกัน หรือบางทีอาจกล่าวได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อสำหรับครอบครัว (Mark W. Hall, 1986) เพราะข่าวสารที่นำเสนอทางโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกไปสู่เครื่องรับแต่ละบ้านนั้น ไม่อาจจำกัดผู้ชมได้เฉพาะเจาะจง คนที่อยู่ในครอบครัวนั้นๆ สามารถชมได้พร้อมกันทุกเพศทุกวัย (อุราเพ็ญ ตรียางค์กุล, 2535)

และจากการที่วงการข่าวโทรทัศน์ ต้องเข้าสู่ภาวะทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้ ก็พบว่า สื่อมวลชนจะทำหน้าที่ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของชนชั้นที่เป็นเจ้าของและควบคุมสื่อมวลชนนั้นๆ ในการผลิตรายการจะมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีผู้สนับสนุนรายการและเนื้อหาที่เลือกมานำเสนอ มีลักษณะที่เอาใจตลาด เพื่อขยายจำนวนผู้รับชมของตน และจากการศึกษากลุ่มผู้ชมในประเทศไทย ช่วงปี 2531-2532 พบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในรายการข่าวโทรทัศน์ประจำวัน จะมุ่งไปยังกลุ่มผู้ชมต่างจังหวัดที่มีระดับการศึกษาปานกลางและระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชมจำนวนมากของประเทศ (ดวงทิพย์ วรพันธุ์, 2531) ดังนั้น การตัดสินใจในการเสนอข่าวและผลิตข่าวในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงรสนิยมของกลุ่มผู้ชมที่เป็นตลาดการค้าข้างต้นแล้ว ข่าวโทรทัศน์ต้องมีลักษณะที่ไม่เคร่งเครียดหรือเน้นเรื่องราวที่มีสาระมากๆ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวบันเทิง ข่าวสังคม เป็นต้น ซึ่งจัดอยู่ในประเภทข่าวเบา (Soft News) (อุราเพ็ญ ตรียางค์กุล, 2535)

จากประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า ในรายงานข่าวโทรทัศน์ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีการให้ความสำคัญและให้ความสนใจกับข่าวซึ่งเป็นที่สนใจของคนส่วนใหญ่ในสังคม (Human Interest) ซึ่งจัดอยู่ในข่าวเบามากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นการตีแผ่หรือสะท้อนปัญหาและสภาพของสังคมต่างๆ เช่น ข่าวอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี อุบัติภัย การประสะบชชะตากรรมของมนุษย์ ฯลฯ

ปัจจุบันรายการข่าวของโทรทัศน์ของไทยทุกสถานีเป็นรายการสด ซึ่งแต่ละสถานีจัดและผลิตออกอากาศวันละหลายภาคเป็นประจำทุกวัน ตัวอย่าง สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ซึ่ง

เป็นสถานีที่มีเครือข่ายครอบคลุมทั่วประเทศ 34 สถานี ปัจจุบัน รายการข่าวของช่อง 7 สี มีผู้ติดตามชมจำนวนมากที่สุดในประเทศ และทำหน้าที่เป็นกระบอกสะท้อนถึงปัญหาของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้ชมอย่างกว้างขวาง (ประวัติสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7, 2543) มีการนำเสนอข่าวโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ วันธรรมดา และวันเสาร์-อาทิตย์

วันธรรมดา จะแบ่งการออกอากาศรายการข่าวเป็น 10 ช่วงเวลาดังนี้ กล่าวคือ

1. ข่าวภาคเช้า	เวลา 05.25 น.
2. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 08.25 น.
3. ข่าวภาคเที่ยง	เวลา 11.10 น.
4. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 14.10 น.
5. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 16.00 น.
6. ข่าวภาคค่ำช่วงที่ 1	เวลา 18.00 น.
7. ข่าวภาคค่ำช่วงที่ 2	เวลา 19.30 น.
8. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 22.15 น.
9. ข่าวเด็ดภาคดึก	เวลา 23.20 น. (เฉพาะ จันทร์-พุธ)
ข่าวเด็ดภาคดึก	เวลา 23.45 น. (เฉพาะ พฤหัส-ศุกร์)
10. ข่าวเด็ดภาคเที่ยงคืน	เวลา 24.20 น. (เฉพาะ จันทร์-พุธ)

วันเสาร์-อาทิตย์ จะแบ่งการออกอากาศรายการข่าวเป็น 8 ช่วงเวลาดังนี้ กล่าวคือ

1. ข่าวภาคเช้า	เวลา 05.25 น.
2. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 09.20 น.
3. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 11.25 น.
4. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 12.10/13.45 น.
5. ข่าวเด็ด 7 สี	เวลา 15.20/15.45 น.
6. ข่าวภาคค่ำช่วงที่ 1	เวลา 18.00 น.
7. ข่าวภาคค่ำช่วงที่ 2	เวลา 19.30 น.
8. ข่าวเด็ดภาคเที่ยงคืน	เวลา 24.20 น.

(ผังรายการช่อง 7, 2543)

โดยมีกลุ่มผู้บริหารข่าว ได้แก่ บรรณาธิการข่าวประจำวัน หัวหน้าฝ่ายข่าว เป็นต้น ตรวจสอบข่าวก่อนออกอากาศ จึงได้รับการยกเว้นการส่งต้นฉบับเทปโทรทัศน์ และภาพนิ่งข่าวให้กับคณะ

กรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีหน้าที่ตรวจพิจารณาก่อนออกอากาศดังเช่นรายการอื่นๆ ของสถานี คงมีเพียงกรอบของระเบียบที่กำหนดไว้ให้แต่ละสถานีนำไปปฏิบัติเองในลักษณะกว้างๆ ตัวอย่างเช่น การพิจารณาว่าอาชญากรรมกำหนดไว้ว่า จะต้องไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันเป็นเหตุชักจูง หรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือ ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณ โหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อน และอุจาดแก่ผู้ชม (ระเบียบว่าด้วยการส่งภาพยนตร์ข่าวออกทางวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2521) แต่ในทางปฏิบัติจริงกลับพบว่ายังมีภาพข่าวหรือการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นความรุนแรงอันขัดต่อระเบียบที่กำหนดไว้ปรากฏออกสู่สายตาผู้ชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งพบได้บ่อยครั้งทางข่าวภาคค่ำและข่าวภาคดึก ทั้งนี้เป็นเพราะในแต่ละวันมีเหตุการณ์ซึ่งเป็นประเด็นข่าวจำนวนมาก ซึ่งการกำหนดขอบเขตอย่างกว้างๆ นั้น ไม่อาจนำมาประเมินระดับความรุนแรง ที่จัดอยู่ในขั้นทารุณ โหดร้ายได้อย่างชัดเจน เพราะลักษณะของข้อกำหนดดังกล่าวค่อนข้างเป็นนามธรรม บุคลากรแต่ละคนจึงเลือกตีความตามประสบการณ์และวิจารณญาณของตนว่า ภาพและเนื้อหาของข่าวในลักษณะใดเหมาะสมที่จะเสนอไปยังผู้ชม อันเป็นการสะท้อนภาพการทำงานของกลุ่มผู้ผลิตข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน

หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์จัดเป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น และนับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นสื่อที่มีลักษณะคงทนถาวร ข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์จะยืนยาว เป็นเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี (มาลี บุญศิริพันธ์, 2531)

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่สามารถนำเสนอเนื้อหาข่าวสารได้เป็นจำนวนมาก และสามารถนำเสนอในส่วนของรายละเอียดได้มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น อีกทั้งหนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อมวลชนที่มีราคาถูกลงหาซื้อได้ง่าย ประชาชนจึงนิยมอ่านและให้ความสนใจต่อข่าวสารต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน จะเห็นได้จากยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทย นั้น มียอดจำหน่ายที่ค่อนข้างสูง ดังจะเห็นได้จากข้อมูลของบริษัท โอกลีวี แอนด์ มาเธอร์ ประเทศไทย ได้สำรวจยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์รายวันไว้ว่า หนังสือพิมพ์รายวันที่มียอดจำหน่ายสูงสุดต่อวัน อันดับแรก คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวน 1,000,000 ฉบับ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวนพิมพ์วันละ 1,000,000 ฉบับ จำนวนผู้อ่านวันละ 25,000,000 คน, ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2543) อันดับที่สอง คือ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

จำนวน 700,000 ฉบับ และอันดับสุดท้าย คือ หนังสือพิมพ์ข่าวสด จำนวน 500,000 ฉบับ ซึ่งทั้ง 3 ฉบับที่ว่ามี ลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์รายวันทั้งสิ้น ดังนั้น หนังสือพิมพ์รายวัน จึงมีการแข่งขันในตลาดหนังสือพิมพ์สูง และมีจุดขายอยู่ที่ความเร้าอารมณ์ และดึงดูดใจ การใช้ภาพข่าว และการใช้สำนวนและภาษาจึงเร้าใจ และดึงดูดผู้อ่านได้เป็นอย่างดี นับเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ (ศุภสิทธิ์ ศรีสวัสดิ์ศักดิ์, 2541)

ในส่วนของจริยธรรม เสรีภาพ และความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ ถ้าหากจะถามว่าในวันหนึ่งๆ แล้ว คนไทยนิยมบริโภคสื่อใดมากที่สุด คำตอบก็คงเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ เพราะด้วยเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารได้ละเอียด และจำนวนมาก หาซื้ออ่านได้ในราคาที่คุ้มค้ำกับความหลากหลายของข้อมูล ทั้งที่มีสาระความรู้ และความบันเทิง หรือสังเกตจากจำนวนยอดขายหลายล้านฉบับต่อวัน และประเด็นต่างๆ ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ และพูดถึงในสังคมนั้น ส่วนใหญ่จะมาจากพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ด้วยภาพข่าวที่น่าสนใจ ข้อความที่ทำให้ติดตามอ่าน และในปัจจุบันประเทศไทยเป็นยุคแห่งประชาธิปไตย ที่มีการให้สิทธิเสรีภาพในการคิดการเขียนและการพิมพ์ได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้หนังสือพิมพ์บางฉบับถูกกล่าวหาว่าไร้จริยธรรมในวิชาชีพ เพราะเมื่อหนังสือพิมพ์แข่งขันกันขายข่าวสาร ด้วยการปรุงแต่งใส่สีสัน และวิธีการเขียนให้สะดุดตา ล่อตาล่อใจคนอ่านด้วยเทคนิคนานัปการ

เมื่อเปรียบเทียบสื่อโทรทัศน์และสื่อหนังสือพิมพ์ กับสื่อประเภทอื่นๆ สื่อทั้งสองมีอิสระในการนำเสนอข่าวสารได้มากกว่า และจากการแข่งขันระหว่างสื่อมีค่อนข้างสูง เพื่อช่วงชิงจำนวนผู้ชมหรือผู้อ่านให้ได้มากที่สุด ซึ่งหมายถึงการเพิ่มยอดจำหน่าย ยอดโฆษณา และสร้างผลกำไรให้กับเจ้าของสื่อแต่ละประเภท ด้วยสาเหตุประการนี้ จึงได้มีการใช้กลยุทธ์ในการแข่งขันรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้ถ้อยคำหรือการพาดหัวด้วยข้อความที่น่าสนใจ การนำเสนอข่าวด่วนที่ทันเหตุการณ์ การนำเสนอเรื่องราวของวงการดารานักร้อง จนมาถึงการนำเสนอด้วยภาพความรุนแรง โดยเฉพาะภาพที่มีลักษณะน่าหวาดเสียวต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้รับสื่อ ให้สนใจและติดตามสื่อของตน

ภาพถ่าย/ภาพข่าว

การใช้ภาพถ่ายในการรายงานข่าว เป็นการให้ผู้อ่านเห็นเหตุการณ์จริง (Visual Report) โวลส์ลี (Wolesely, 1953) และ เบรดลีย์ (Bredley, 1968) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาพถ่ายทางวารสารศาสตร์ไว้ว่า ภาพถ่ายจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพ และรู้สึกมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ

ภาพถ่ายมีความสำคัญในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมาก ในสมัยก่อนหนังสือพิมพ์ส่วนมากมีภาพในหน้าแรกประมาณ 1-2 ภาพ ถ้าวรรณกรรมทั้งฉบับก็มีในราว 10-15 ภาพ (สุภาพันธุ์ บุญสะอาด, 2517) และเป็นภาพสีเดียวหรือขาวดำทั้งหมด มีความคมชัดในการพิมพ์ค่อนข้างน้อย แต่ในปัจจุบันนี้ จำนวนภาพข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มีมากขึ้น ในบางเหตุการณ์ที่สำคัญๆ โดยเฉพาะในกรณีเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงต่างๆ ถึงกับมีการจัดรวมภาพข่าวไว้ในหน้าเดียวกันเป็นกรณีพิเศษ มีการใช้ภาพสีสีมากขึ้น ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นมาช่วยจัดทำภาพให้น่าสนใจยิ่งขึ้น และมีความคมชัดและคุณภาพการพิมพ์สูงขึ้นมาก

แนวโน้มของการเสนอภาพและเนื้อหาในข่าวโทรทัศน์นั้น เริ่มมีการเพิ่มเติมเทคนิคและมุกกล้อง เพื่อให้ผู้ชมเห็นรายละเอียดที่ชัดเจนมากกว่าแต่ก่อน ซึ่งตรงนี้เองทำให้ข่าวบางประเภท อาทิ ข่าวอาชญากรรม ซึ่งมีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับความผิดปกติทางสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น การฆ่าคนตาย การจี้ปล้น ทำร้ายร่างกาย ข่มขืน การวางเพลิง ตลอดจนการทำงานกู้ภัยเก็บศพของหน่วยงานสาธารณสุขต่างๆ นั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงการกระทำอันทารุณ และแฝงไว้ซึ่งความรุนแรงควบคู่มาด้วย

ปัจจุบันการนำเสนอข่าวในสื่อมวลชนมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการนำเสนอข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเป็นที่สนใจของผู้อ่านและมีผลต่อยอดขาย รวมทั้งยอดโฆษณาของหนังสือพิมพ์นั้นๆ และจากการแข่งขันกันอย่างรุนแรงไม่ว่าจะเป็นในด้านความรวดเร็ว รายละเอียดเจาะลึก ความน่าสนใจในแง่ของภาพข่าวทันเหตุการณ์ และแง่มุมอื่นๆ อาจจะเป็นสาเหตุให้ผู้นำเสนอข่าว ที่เรียกแทนตัวเองว่านักข่าว หรือผู้สื่อข่าว มองข้ามในเรื่องของคุณภาพและคุณค่าของข่าว แต่กลับไปเน้นในส่วนที่ผู้อ่านสนใจมากๆ จึงพบว่าในบางครั้งการนำเสนอข่าวมีการนำเสนอผ่านภาพที่เรียกว่า “ภาพข่าว” ที่เป็นไปในลักษณะของความรุนแรง นำหวาดเสียวไปจนถึงขั้นสยของขวัญ อันอาจจะก่อให้เกิดความน่าหวาดวิตก กลัว สะเทือนขวัญ และอุจาดตาแก่กับผู้อ่านได้ ลักษณะของภาพข่าวเช่นนี้พบได้เป็นประจำจากภาพข่าวอุบัติเหตุ และข่าวอาชญากรรม เป็นต้น

ปัญหาเรื่องความรุนแรงของภาพข่าว เมื่อเทียบระหว่างสองสื่อดังกล่าวนี้พบว่าเป็นสื่อโทรทัศน์ การนำเสนอภาพข่าวที่มีลักษณะรุนแรงมีความชัดเจนมากขึ้น ผู้ชมสามารถเห็นภาพในลักษณะที่ไม่มีการปิดบังหรือตัดทอน (Censor) ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ชมได้ อีกทั้งยังมีการนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่ที่การนำเสนอเป็นลักษณะม้วนเดียวจบ และเว้นระยะในการจดจำสั้นเพียงชั่วขณะเท่านั้น เช่นเดียวกับในสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน การนำเสนอภาพความรุนแรงในข่าวหน้าหนึ่ง จะมีลักษณะที่คงอยู่เป็นเวลานาน และมองเห็นได้เป็นอันดับแรกก่อนที่จะอ่าน กล่าวคือ ผู้อ่านสามารถพิจารณาภาพได้นานกว่าสื่อแบบแรกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกทั้งยังมีการนำเสนอภาพข่าวที่รุนแรงเป็นประจำ (เกือบทุกวัน) ซึ่งส่งผลให้สื่อหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่มีการนำเสนอภาพความรุนแรงมากที่สุดสื่อหนึ่งในยุคปัจจุบัน แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีข้อจำกัดในด้านมิติของการรับสาร กล่าวคือเป็นสื่อที่มีแต่ภาพไม่มีเสียง

วัยรุ่น

สิ่งสำคัญที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งนั่นคือ สื่อทั้งสองนี้ เป็นสื่อที่มีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และเมื่อแบ่งแยกกลุ่มผู้รับสารออกตามระดับอายุแล้วพบว่า กลุ่มผู้อ่านจำนวนมากเป็นเด็กวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กในวัยนี้ (15-19 ปี) เป็นวัยที่กำลังเตรียมตัวไปสู่วัยผู้ใหญ่ มีความกระตือรือร้นในการรับข่าวสารเพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นที่เพิ่มมากขึ้นตามวัย อีกทั้งวัยรุ่น ยังเป็นวัยที่เปิดรับข่าวสารได้ง่าย มีการตัดสินใจรวดเร็ว และมีการต่อต้านสูง

ใน “วัยรุ่นไทยภาพสะท้อนจากมุมหนึ่ง” (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2523) กล่าวเอาไว้ในตอนหนึ่งว่า “วัยรุ่นไทย คือความหวังของสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกลุ่มวัยรุ่น และสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มวัยรุ่นนี้ เนื่องมาจาก

1. วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยที่กำลังมีพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างเต็มที่ เตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่
2. วัยรุ่นเป็นวัยที่เต็มไปด้วยปัญหา เป็นกลุ่มที่ประพาศติคิดและต่อต้านสังคมได้ง่าย จึงควรศึกษาทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขก่อนที่จะสายเกินการฉี

จากหนังสือ Adolescence โดย มาลัม (Malm) และ เจมิสัน (Jemison) กล่าวไว้ว่า เด็กวัยรุ่นในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า (The Adolescence Today is Tomorrow Adult) และเด็กวัยรุ่นมีสิทธิอัน

ขอธรรมที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ (The Adolescence has a Right to Effective Help from Adults) อ้างจาก (สุชา จันทรธรม, 2516)

3. วัยรุ่นบางทีก็พุ่งชนเพื่อฝัน มักจะถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้โดยง่าย ในวัยนี้ปรากฏว่าเป็นวัยที่เริ่มเพาะอาชญากรรมต่างๆ ซึ่งจะปรากฏเป็นอาชญากรต่อไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เพราะนิสัยใจคอต่างๆ ที่สร้างขึ้นในวัยนี้ จะเป็นชนวนของการประพฤติกาลต่อไป

จากเอกสารข้อมูลของบริษัท AC Nielsen จำกัด พ.ศ. 2543 ซึ่งทำการสำรวจเกี่ยวกับความนิยมในการรับชมรายการข่าวของเด็กวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี พบว่า รายการข่าว เป็นรายการโทรทัศน์ที่มีวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี รับชมเป็นประจำ แต่ในขณะที่เดียวกัน ข่าว กลับเป็นรายการโทรทัศน์รายการเดียวที่ไม่ต้องผ่านการเซ็นเซอร์จากคณะกรรมการ. (กทช.) ก่อนที่จะนำเสนอ ซึ่งส่งผลให้เนื้อหาที่น่าสนใจนั้นย่อมประกอบไปด้วยเนื้อหาหลายรูปแบบ ไม่เว้นแม้แต่เรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงที่แอบแฝงไว้ในการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรม และข่าวอุบัติเหตุต่างๆ

กลุ่มวัยรุ่นที่เลือกศึกษานี้เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง โดยเฉพาะกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) เป็นช่วงที่กำลังตื่นตัวในการขวนขวายหาความรู้เพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นของตัวเอง เป็นช่วงที่มีความคิดเป็นของตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีพัฒนาการทางด้านจิตใจและด้านอารมณ์อย่างเต็มที่ เตรียมพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ จึงมักจะสนใจในข่าวสารรอบตัว โดยเฉพาะจากสื่อมวลชน ซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลใกล้ตัวและหาได้ง่ายที่สุด จากการวิจัยถึงพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อของเด็กวัยรุ่นในนิตยสารคู่แข่ง (มิถุนายน 2539) พบว่า ความสนใจในรับชมโทรทัศน์ และการอ่านข่าวทางหนังสือพิมพ์ได้รับความสนใจมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาถึงความสนใจและพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของเด็กวัยรุ่นว่า ความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่นที่มีต่อภาพความรุนแรงในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและข่าวอุบัติเหตุ นั้น มีแนวโน้มเป็นอย่างไร และมีความเหมาะสมหรือไม่ในการนำเสนอข่าวสารประเภทนี้ของสื่อมวลชน และเพื่อแสดงให้เห็นภาพสะท้อนที่เป็นมุมมองจากกลุ่มผู้รับสารที่เป็นเด็กมองกลับมายังสื่อว่า พวกเขา มีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้ ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการนำเสนอภาพข่าวที่เหมาะสมสำหรับสื่อมวลชน การเข้าถึงสื่อ และวางแผนการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาเด็กวัยรุ่นในอนาคตต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. เพศ และประเภทโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรง (ข่าวอาชญากรรม และข่าวอุบัติภัย) ในสื่อมวลชนหรือไม่ อย่างไร
2. วัยรุ่นในปัจจุบัน มีความคิดเห็นต่อการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงทางสื่อโทรทัศน์ และข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นอย่างไร
3. ปริมาณและระดับความรุนแรงของการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงทางสื่อโทรทัศน์และข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน ในความคิดเห็นของวัยรุ่น มีมากหรือน้อยแค่ไหนในปัจจุบัน
4. ความเหมาะสมในการการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสื่อของประชาชน ในมุมมองเด็กวัยรุ่นวันนี้ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และประเภทโรงเรียน กับความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงในสื่อมวลชน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อภาพหรือข่าวความรุนแรงจากสื่อโทรทัศน์ และข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวันในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปริมาณและระดับความรุนแรงของภาพและข่าวในสื่อโทรทัศน์ และข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน จากทัศนะของกลุ่มผู้รับสารที่เป็นเด็กวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมของการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงในสื่อโทรทัศน์ และข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน จากทัศนะของกลุ่มผู้รับสารที่เป็นเด็กวัยรุ่น

สมมติฐานการวิจัย

1. เพศมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงในสื่อมวลชน
2. ประเภทโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงในสื่อมวลชน
3. ในความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่นชายและหญิง เมื่อเปรียบเทียบความรุนแรงระหว่าง

ภาพหรือข่าวในสื่อโทรทัศน์ กับข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวันแล้ว มีความรุนแรงแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ ศึกษากลุ่มวัยรุ่นตอนกลางที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปีโดยประมาณ ศึกษาเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมปลาย (ม.4-ม.6) ของปีการศึกษา 2542 จากโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน ในการศึกษาด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรง ที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ และข่าวหน้าหนึ่งของสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน

ตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ประเภทโรงเรียน ในการเปิดรับสื่อของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรง ได้แก่ ปริมาณและระดับความรุนแรงในการนำเสนอ ความเหมาะสมในการนำเสนอ ของกลุ่มเป้าหมาย

นิยามศัพท์

1. สื่อมวลชน ในที่นี้ให้หมายถึง สื่อโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน
2. หนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวสาร และบทความความคิดเห็น ตีพิมพ์ออกจำหน่ายเป็นรายวัน
3. โทรทัศน์ หมายถึง สิ่งที่สามารถแพร่ภาพและกระจายเสียงไปพร้อมกัน ซึ่งสามารถรับชมได้คราวละหลายๆ ใช้เวลาในการส่งข่าวสารสั้น ผู้ชมสามารถรับข่าวสารได้ทั้งภาพและเสียงพร้อมๆ กัน

4. ภาพข่าว หมายถึง ภาพถ่ายหรือภาพบันทึกเทปรายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริง หรือเรื่องราวต่างๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข่าวสารหรือประกอบข่าว มีตัวหนังสือหรือคำอธิบายประกอบ ยกเว้นภาพโฆษณาสินค้าและบริการ ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการศึกษา โดยอาศัยตัวแทนจากภาพข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย และภาพข่าวภาคค่ำ รวมไปถึง ข่าวภาคดึก ที่แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง

5. ความรุนแรง หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตาม ที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ล้มตาย หรือพิการของสิ่งมีชีวิต รวมไปถึงการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ตลอดจนการทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น

5.1 ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ หมายถึง รายการข่าวที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง ในช่วงเวลา 18.00 น. 19.30 น. 22.15 น. และ 23.00-24.00 น. ซึ่งประกอบไปด้วย ข่าวที่นำเสนอถึงการกระทำใดๆ ก็ตาม ที่ก่อให้เกิดการตายหรือบาดเจ็บ ทั้งทางร่างกายและจิตใจของสิ่งมีชีวิต รวมไปถึงการแสดงความรุนแรงทางวาจา การแสดงออกทางสีหน้าถึงสภาพความกดดันในจิตใจ ตลอดจนการทำลายทรัพย์สิน หรือทำให้โครงสร้างทางศีลธรรมหรือ จริยธรรม หรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคมถูกทำลาย

5.2 ความรุนแรงในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน หมายถึง ข่าวหรือภาพเหตุการณ์ที่นำเสนอผ่านทางหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ซึ่งประกอบไปด้วยข่าวที่นำเสนอถึงการกระทำใดๆ ก็ตาม ที่ก่อให้เกิดการตายหรือบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจของสิ่งมีชีวิต รวมไปถึงการแสดงความรุนแรงทางวาจา การแสดงออกทางสีหน้าถึงสภาพความกดดันในจิตใจ ตลอดจนการทำลายทรัพย์สิน หรือทำให้โครงสร้างทางศีลธรรม จริยธรรม หรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคมถูกทำลาย

6. ข่าวอาชญากรรม หมายถึง ข่าวโทรทัศน์ และข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ที่รายงานถึงการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ถือว่ามี ความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนหรือ ขัดกับบัญญัติของกฎหมาย ทั้งที่เป็นความผิดชั้นลหุโทษ และความผิดอุกฉกรรจ์

ลหุโทษ หมายถึง ความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 1 พันบาท
 อุกฉกรรจ์ หมายถึง คดีอาญา ที่มีการกระทำความผิดในเรื่องประทุษร้ายต่อร่างกายจนถึงขั้นบาดเจ็บ บาดเจ็บสาหัส จนถึงตาย หรือคดีที่มีการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ในลักษณะของคดีชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น

7. ข่าวอุบัติเหตุ หมายถึง ข่าวที่มีการนำเสนอภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีมูลเหตุมาจากอุบัติเหตุต่างๆ เช่น อุบัติเหตุ จลาจล ภัยธรรมชาติ สงคราม ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียต่างๆ ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

8. วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 15-19 ปี ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของ โรงเรียนมัธยม 6 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

9. ความคิดเห็นด้านความรุนแรง คือ ความคิด ความรู้สึก หรือแนวโน้มพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของเด็กนักเรียนมัธยมปลายที่มีต่อภาพหรือข่าวความรุนแรงที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน

2. ทำให้ตระหนักถึง ความเหมาะสมในการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงไปยังกลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่น และทำให้เห็นบทบาทอีกด้านหนึ่งของสื่อมวลชนที่อาจส่งผลในทางลบต่อสังคม

3. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อปริมาณและระดับของความรุนแรง รวมทั้งความเหมาะสมของการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

4. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางในการนำเสนอภาพข่าวที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยรุ่นได้ในอนาคต

5. ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการศึกษาวิจัยในเรื่องความรุนแรงในสื่อมวลชนได้ในครั้งต่อไป